

Marian Truszczyński **21 VII 1929–8 VI 2020**

Lekarz weterynarii, wybitny specjalista mikrobiologii weterynaryjnej i chorób zakaźnych zwierząt. Charyzmatyczny i wieloletni dyrektor Państwowego Instytutu Weterynaryjnego (PIW) w Puławach, jedynej placówki naukowej tego typu w Polsce, której misją jest zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt i odzwierzęcych chorób człowieka, a także nadzór nad bezpieczeństwem żywności pochodzenia zwierzęcego. Prof. Marian Truszczyński w latach 1965–1971 był zastępcą dyrektora ds. naukowych, a następnie przez 30 lat (1972–2001) kierował instytutem jako dyrektor naczelny.

W tym czasie w instytucie przygotowano, a następnie wdrożono do praktyki wiele opracowań dotyczących diagnostyki oraz zwalczania groźnych chorób zakaźnych zwierząt, takich jak: pryszczycza, klasyczny pomór swni, choroba pęcherzykowa, bruceloza, gruźlica, białaczka, oraz chorób pasożytniczych, takich jak: motylca, gzwawica, robaczyce płuc u bydła; nawiązano współpracę naukową z czołowymi na świecie weterynaryjnymi instytucjami i organizacjami, która jest kontynuowana.

Prof. Marian Truszczyński urodził się w Lubawie 21 lipca 1929 r., tutaj ukończył szkołę podstawową i Liceum Ogólnokształcące. W 1949 r. podjął studia na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu, uzyskując w 1953 r. dyplom lekarza weterynarii. W tym samym roku rozpoczął pracę w PIW w Puławach jako asystent. Wkrótce dał się poznać jako zdolny, obowiązkowy i bardzo oddany pracownik naukowy. Doktorat przygotował w 1959 r. pod kierunkiem wybitnego mikrobiologa – prof. Edmunda Mikulaszka z Akademii Medycznej w Warszawie. W 1963 r. uzyskał tytuł doktora habilitowanego nauk weterynaryjnych w zakresie mikrobiologii i immunologii, w 1968 – profesora nadzwyczajnego, a w 1974 –

profesora zwyczajnego nauk weterynaryjnych z zakresu mikrobiologii weterynaryjnej i chorób zakaźnych zwierząt.

Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego w 1964 r. został kierownikiem Zakładu Mikrobiologii, którą to funkcję pełnił przez blisko 30 lat.

W latach 1960–1961 otrzymał stypendium Fundacji Rockefellera i odbył długoterminową staż naukowo-badawczy w renomowanym Zakładzie Mikrobiologii Boston University School of Medicine w USA. Później odbył szereg kilkunastodniowych lub kilkutygodniowych wizyt związanych z badaniami mikrobiologicznymi lub epizootiologicznymi w większości krajów europejskich, a także w Japonii, Kanadzie, Chinach, Republice Południowej Afryki, Australii, Nowej Zelandii, na Kubie, w Brazylii, Etiopii i Wietnamie (w dwóch ostatnich jako ekspert FAO).

Zainteresowania naukowe prof. Mariana Truszczyńskiego dotyczyły głównie mechanizmów chorobotwórczości włoskowca różycy, pałeczki okrężnicy i pałeczek Salmonella, a także diagnostyki laboratoryjnej bakteryjnych chorób trzody chlewnej. Jest współautorem technologii produkcji szczepionek przeciw różycy, kolibakteriozie oraz salmonellozie świń i bydła oraz pomorowi klasycznemu świń. W ostatnich latach wiele czasu poświęcił problemom zwalczania afrykańskiego pomoru świń.

Autor lub współautor około 400 publikacji naukowych, w tym 200 oryginalnych prac ogłoszonych w czasopismach anglojęzycznych, niemieckich i polskich. Autor podręcznika *Bakteriologia weterynaryjna*, wydanego w 1969 r., i współautor dwóch wydań podręcznika akademickiego *Zarys mikrobiologii weterynaryjnej* (1983 i 1992 r.) oraz kilkunastu rozdziałów w opracowaniach książkowych, opublikowanych w Niemczech, USA i Polsce. Był głównym redaktorem podręcznika *OIE Manual of Standards for Diagnostic Tests and Vaccines*, wydanego przez Światową Organizację Zdrowia Zwierząt (OIE) i obowiązującego na całym świecie. Autor szeregu artykułów poświęconych organizacji nauki, ogłoszonych w czasopismach „Nauka Polska” oraz „Nauka”.

Wypromował 18 doktorów, był opiekunem 5 przewodów habilitacyjnych. Troje jego współpracowników uzyskało tytuł profesora. W latach sprawowania przez niego funkcji dyrektora PIW Rada Naukowa PIW nadała 135 pracownikom instytutu lub innych instytucji stopień doktora, 42 – stopień doktora habilitowanego nauk weterynaryjnych, a od 1981 r. – doktora nauk przyrodniczych w zakresie biologii.

Prof. Marian Truszczyński pełnił z wyboru szereg zaszczytnych funkcji, a także uhonorowany został członkostwem wielu krajowych i zagranicznych akademii i towarzystw naukowych oraz 3 doktoratami honorowymi. Najważniejsze z nich to: członek korespondent PAN (1976), członek czynny PAU

(1989), członek rzeczywisty PAN (1998), członek Prezydium PAN (1990–2011), wiceprezes PAN (1996–1998), przewodniczący Wydziału V Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAN, członek Wydziału II Nauk Biologicznych i Rolniczych PAN (2011–2013), wiceprezes Lubelskiego Oddziału PAN (2007–2014), w latach 1973–1982 wiceprezydent, a w latach 1982–2003 prezydent Komisji Standardów OIE w Paryżu, gdzie przyczynił się do ujednoczenia metod laboratoryjnej diagnostyki chorób zakaźnych zwierząt, członek zagraniczny Niemieckiej Akademii Nauk Przyrodniczych „Leopoldina” oraz Królewskiej Szwedzkiej Akademii Rolnictwa i Leśnictwa, jak również Royal Society of Medicine, Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych, Polskiego Towarzystwa Mikrobiologów i Komitetu Mikrobiologii PAN. Doktor honoris causa Uniwersytetu w Lublinie i Wrocławiu oraz Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Przez wiele lat pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów.

Wielokrotnie nagradzany i odznaczany, m.in.: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Medalem Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt za wybitny wkład w rozwój nauk weterynaryjnych na świecie, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Medalem PTNW „Pro Scientia Veterinaria Polona”, Medalem Honorowym „Bene De Veterinaria Meritus” Krajowej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej, Medalem im. Michała Oczapowskiego Wydziału Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAN, Medalem Instytutu Agronomicznego w Marymoncie, przyznany przez Senat SGGW; jest również laureatem Nagrody Prezesa Rady Ministrów (1994) i Ministra Rolnictwa (I st. zespołowa) za opracowanie i wdrożenie szczepionki przeciw kolibakteriozie trzody chlewnej (1974), za opracowanie rozpoznawania i zwalczania chlamydiozy bydła, owiec i drobiu (1983, II st. zespołowa), za opracowanie zestawów diagnostycznych do rozpoznawania brucelozы bydła, świń i zajęcy (1998).

Po przejściu na emeryturę w 1999 r. został zatrudniony na stanowisku konsultanta ds. epizootiologii. Czynny do ostatnich tygodni życia. Często publikował prace z zakresu chorób zakaźnych zwierząt i utrzymywał stały kontakt naukowy ze swoimi uczniami. Regularnie uczestniczył w plenarnych zebraniach PAU, a także w zebraniach sprawozdawczo-wyborczych IV Wydziału Przyrodniczego. Był współautorem wniosku, by utworzyć Wydział Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych przy PAU, gdyż słusznie uważał, że ta gałąź nauki ma zbyt słabą reprezentację w strukturach naszej Akademii. Profesor był postacią wybitną, tytanem pracy, niedoścignionym wzorem naukowca o wyjątkowych zdolnościach merytorycznych i organizacyjnych.

Można powiedzieć, że wraz z odejściem Profesora skończyła się pewna epoka w polskiej weterynarii.

Zmarł w Puławach 8 czerwca 2020 r., gdzie zgodnie z życzeniem został pochowany na cmentarzu przy ulicy Piaskowej.

Marian Tischner